

Eesti Panga presidendi sissejuhatus 2007. aasta aruandele

Aasta 2007 oli Eesti majanduse jaoks mitmes mõttes murranguline. Pärast mitut ülikiire kasvu aastat hakkasime suunduma stabiilsema ja tasakaalustatuma arengu rajale – kiire laenukasv hakkas pidurduma, palgakasv aeglustuma ning välistasakaal paranema.

Väliskeskond, mis on Eesti-suguse väikese ja avatud majandusega riigi puhul väga oluline arengutegur, muutus 2007. aasta jooksul järjest ebasoodsamaks ning ootused USA, aga ka teiste arenenud riikide majanduse suhtes järjest negatiivsemaks. Üldise pessimismi süvenemist 2007. aasta lõpukuudel kroonis 2008. aasta jaanuaris hoogne hinnalangus maailma aktsiaturgudel. Naftabarreli hind ulatus 2007. aasta lõpuks ligikaudu 96 dollarini. Toiduainehinnad tõusid maailmaturul terve 2007. aasta vältel, eriti järsult aga teisel poolaastal.

Samas on toidul ja kütusel Eesti tarbijakorvis suur osakaal. Kui lisada siia meie majandusnäitajate jätkuv lähenemine Euroopa Liidu keskmisele tasemele ja sellega kaasnenud, ELi keskmisest kiirem sissetulekute ja hindade kasv, on kõigiti ootuspärane, et 2007. aasta inflatsiooninäitaja ulatus 6,6 protsendini.

Praegu tõusevad hinnad Eestis märksa kiiremini, kui pikaajalise tasakaalustatud arengu seisukohast soovitav, kuid see on ajutine nähtus. Hinnakasvu raugemine ei toimu ilmselt siiski üleöö, vaid järk-järgult paari lähiaasta jooksul. Kiirest palgakasvust tulenev inflatsioon peaks alanud aastal küll vähenema, kuid maksumäärade ühtlustamine ELi tasemega soodustab hinnakasvu. Erinevate mõjurite koostoimel kujuneb inflatsioonitempo 2008. aastal tõenäoliselt märkimisväärselt hoogsamaks kui 2007. aastal. Eelmisel aastal ulatus Eesti SKP reaalkasv 7,1 protsendini. Alanud aastaks prognoosib Eesti Pank vaid mõne protsendini ulatuvat majanduskasvu. Alanud on järkjärgulise kohandumise periood.

See, kui sujuvaks majanduse kohanemine kujuneb ja kui kaua kulub aega kiirema kasvutempo taastumiseks, sõltub suuresti üleilmse majanduse arengust – aga mitte ainult. Olulist rolli mängivad ka siinsamas Eestis tehtavad majandusotsused. Väga tähtis on see, kui edukalt oskame oma ekspordivõimekust rakendada. Et üleminek uude kasvutsükklisse oleks sujuv, tuleb keskpanga hinnangul seni Eesti sisenõudluse rahuldamisele orienteeritud ressursid osaliselt ekspordile ümber suunata. Tuleb arvestada, et viimaste aastate vahespurdiga on ammandatud mitmed kiiret kasvu võimaldanud vahendid. Pakkumise poolel on varasemast palju vähem vabu tööjõuressursse; samas on märkimisväärselt vähenenud ka krediidid kasutamisele tuginev sisemine nõudlusvaru. Sellises olukorras kujuneb peamiseks kasvuallikaks tootlikkuse

tõus – eriti eksportivas sektoris. Samuti on oluline, et finantssektor jätkaks heade äriprojektide rahastamist.

Viimaste aastate jõuline majandusareng on paljuski tuginenud kinnisvarainvesteeringutele. Nüüd on kinnisvarasektoris käimas kohandumine, mis mõjutab tugevalt ka majanduse kui terviku kasvu. Aastatel 2005–2006 suurendas krediidi kättesaadavuse paranemine ajutiselt nõudlust eluasemeturul, mille tagajärjeks oli kiire hinnakasv. Nüüd oleme aga silmitsi ülepakkumisega, mille tagajärjeks on hinnalangus. Oma tegevust hajutanud ja paremini kapitaliseeritud ettevõtted elavad kehvemad ajad üle, ent väiksemate arendajate hulgas kasvab pankrottide arv. Seeläbi väheneb ka majanduse kasvupotentsiaal. Tootmisse suunatavad investeeringud on üldiselt olnud majandustsükli suhtes vähem tundlikud kui kinnisvarainvesteeringud, mis lubab nende puhul oodata väiksemaid kõikumisi.

Kiire ja jätkusuutliku kasvu taastumise üks eeldusi on ka turgude paindlikkust ja tootlikkuse kasvu toetavate majanduspoliitiliste meetmete jätkamine. Samuti tuleks mõelda, kuidas Euroopa Liidu fondidest saadavaid vahendeid võimalikult tõhusalt kasutada. Kõige paremini toetab valitsussektor majanduse kohandumist siiski vastutustundliku eelarvepoliitika kaudu, mis on praeguses kohanemisfaasis majanduse usaldusväärsuse hoidmiseks ja investeeringute toetamiseks äärmiselt tähtis.

On ilmne, et alanud aasta kujuneb Eesti majandusele mitmes mõttes keerulisemaks kui 2007. aasta. Eelseisva kohandumise ulatust ei tasu siiski üle hinnata. Varasemast erinevates majandusoludes toimetulemine ei eelda mingeid põhimõttelisi muudatusi praeguses majanduspoliitikas. Pigem sõltub see, kui sujuvaks kohandumine kujuneb, juba ammu omaks võetud heade põhimõtete võimalikult rangest järgimisest.

Andres Lipstok
president